

**ONTWERP VAN DECREET TOT WIJZIGING VAN HET DECREET VAN
7 MEI 2004 TOT OPRICHTING VAN HET INTERN VERZELFSTANDIGD
AGENTSCHAP MET RECHTSPERSOONLIJKHEID VLAAMS AGENTSCHAP
VOOR PERSONEN MET EEN HANDICAP EN VAN HET DECREET VAN 25
APRIL 2014 HOUDENDE DE PERSOONSVOLGENDE FINANCIERING VOOR
PERSONEN MET EEN HANDICAP EN TOT HERVORMING VAN DE WIJZE
VAN FINANCIERING VAN DE ZORG EN DE ONDERSTEUNING VOOR
PERSONEN MET EEN HANDICAP**

Samenvatting

De aanpassing van het decreet regelt enerzijds de onvoldoende rechtsgrond voor een uitbreiding van de machtigingen voor het gebruik van het rijksregister en de toegang tot informatie voor samenwerkende organisaties.

Anderzijds stelt het Vlaamse regeerakkoord 2024-2029 voorop om de toeleiding naar een persoonsvolgend budget te hervormen en ervoor te zorgen dat de inschaling zo correct en zo kort mogelijk bij de toekenning van het budget gebeurt. Daarbij moet gefocust worden op een klantvriendelijke aanpak, een doelmatige besteding en op het terugdringen van systeemkosten in het proces.

Met het oog op de realisatie van deze doelstellingen wordt de toeleidingsprocedure opgesplitst in twee fasen. In een eerste fase wordt het persoonsvolgend budget aangevraagd en wordt beoordeeld of de persoon tot de doelgroep van het VAPH behoort. Als dat het geval is, wordt de vraag ingedeeld in een prioriteitengroep. Na afloop van de wachttijd in de prioriteitengroep volgt de tweede fase, waarin de budgethoogte van het persoonsvolgend budget wordt bepaald aan de hand van een inschaling en het budget ter beschikking wordt gesteld. Het ondersteuningsplan PVB vormt niet langer een onderdeel van de aanvraag van een persoonsvolgend budget en de budgetbepaling gebeurt alleen op basis van de zorgzwaarte. Bovendien wordt niet langer gewerkt met een voorlopige beslissing, maar ontvangt de aanvrager onmiddellijk een definitieve beslissing. Om het voorstel van een gefaseerde aanvraagprocedure mogelijk te maken, is een aanpassing vereist aan het decreet van 7 mei 2004 en aan het decreet van 25 april 2014.

Verder regelt dit decreet de samenloop tussen administratieve en gerechtelijke procedures.

Tot slot legt dit decreet de verplichting op aan bepaalde organisaties om aan de hand van een uittreksel uit het strafregister conform artikel 595 van het Wetboek van Strafvordering, het goed en zedelijk gedrag van een nieuwe medewerker, dat minstens een onberispelijk gedrag in de omgang met personen met een handicap inhoudt, te controleren.

MEMORIE VAN TOELICHTING

I. ALGEMENE TOELICHTING EN INHOUD

A. Inhoud

Beleidsmaatregelen en doelstelling

1. Gegevensverwerking

De aanpassing van het oprichtingsdecreet van het VAPH regelt 2 problemen gerelateerd aan gegevensverwerking:

1.1. Rechtsgrond machtiging gebruik rijksregister

Het huidige art.11 in het oprichtingsdecreet biedt onvoldoende rechtsgrond voor een uitbreiding van de machtiging voor gebruik van het rijksregister. Het VAPH heeft bijkomend toegang nodig tot het rijksregister voor:

- opvragen van de persoonsgegevens van personen met een (vermoeden van) handicap voor rechtstreeks en niet-rechtstreeks toegankelijke hulp
- opvragen van de historiek van de adressen van personen met een (vermoeden van) handicap en hun eventuele vertegenwoordigers voor controle op de verblijfsvoorwaarden
- opvragen van de vertegenwoordigers (bewindvoerders, ouders...) en hun persoonsgegevens van personen met een (vermoeden van) handicap voor controle op de geldigheid van de aanvraag
- opvragen van de persoonsgegevens van bestuurders van organisaties die een aanvraag tot erkenning of vergunning bij het VAPH indienen
- opvragen van de persoonsgegevens van medewerkers van voorzieningen in het kader van de subsidiëring van voorzieningen

Artikel 11 van het decreet van 7 mei 2004 regelt momenteel de gegevensverwerking door het VAPH. Zo stelt artikel 11 dat het VAPH alle nodige gegevens registreert en verwerkt voor de uitvoering van de taken en het verstrekken van beleidsgerichte input. De Vlaamse Regering heeft delegatie om de nadere regels te bepalen voor de registratie en verwerking van gegevens met behoud van de toepassing van de regelgeving over de bescherming van natuurlijke personen bij de verwerking van persoonsgegevens.

Het VAPH heeft een machtiging tot gebruik van het rijksregister op basis van het Koninklijk besluit van 30 januari 1995 tot regeling van de toegang tot de informatiegegevens en van het gebruik van het identificatienummer van het Rijksregister van de natuurlijke personen in hoofde van het Vlaams Fonds voor de sociale integratie van personen met een handicap. Deze machtiging moet echter worden aangepast. Het VAPH is naar aanleiding daarvan een traject gestart om de regelgeving van het VAPH aan te passen teneinde bijkomende machtigingen te kunnen bekomen voor het gebruik van het rijksregister. Artikel 11 van het decreet van 7 mei 2004 biedt onvoldoende rechtsgrond voor de uitbreiding van de machtiging.

Het recht op eerbiediging van het privé-leven en het gezinsleven is geregeld in artikel 22 van de Grondwet. Verder bepaalt de grondwet dat het recht op eerbiediging van het privé- en gezinsleven kan worden beperkt, maar enkel via wet, decreet of ordonnantie.

Met andere woorden, enkel de wetgever heeft de bevoegdheid om vast te stellen in welke gevallen en onder welke voorwaarden afbreuk kan gedaan worden aan het recht op eerbiediging van het privé-leven en waarborgt dat geen inmenging in dat recht kan plaatsvinden dan krachtens regels die zijn aangenomen door een democratisch verkozen beraadslagende vergadering. Het is in dat kader belangrijk dat de essentiële elementen in de wet zelf worden vastgesteld.

De essentiële elementen zijn:

- de categorie van verwerkte gegevens,
- de categorie van betrokken personen,
- de met de verwerking nagestreefde doelstelling
- de categorie van personen die toegang hebben tot de verwerkte gegevens
- de maximumtermijn voor het bewaren van de gegevens.

De privacy wordt verder ook beschermd via de regeling rond de verwerking van persoonsgegevens. Zo bestaat er op Europees niveau de verordening 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG (algemene verordening gegevensbescherming). Artikel 6 van de verordening bepaalt dat de verwerking alleen rechtmatig is indien en voor zover aan één van de voorwaarden is voldaan. Een van de voorwaarden is dat de verwerking noodzakelijk is om te voldoen aan de wettelijke verplichting die op de verwerkingsverantwoordelijke rust.

Doordat de verwerking van de persoonsgegevens door het VAPH noodzakelijk is om te voldoen aan haar wettelijke verplichting, moet conform artikel 6 punt 3, de verwerking worden vastgesteld bij lidstatelijk recht dat op de verwerkingsverantwoordelijke van toepassing is.

Het doel van de verwerking moet in die rechtsgrond worden vastgesteld. De rechtsgrond moet specifieke bepalingen bevatten om de toepassing van de regels van deze verordening aan te passen, met inbegrip van o.a. de algemene voorwaarden inzake de rechtmatigheid van verwerking door de verwerkingsverantwoordelijke; de types verwerkte gegevens; de betrokkenen; de entiteiten waaraan en de doeleinden waarvoor de persoonsgegevens mogen worden verstrekt; de doelbinding; de opslagperioden; de verwerkingsactiviteiten en -procedures, waaronder maatregelen om te zorgen voor een rechtmatige en behoorlijke verwerking, zoals die voor andere specifieke verwerkingssituaties als bedoeld in hoofdstuk IX.

Artikel 11 van het decreet voldoet niet aan deze voorwaarden en moet worden aangepast zodat de essentiële elementen van de persoonsgegevens die het VAPH verwerkt zijn opgenomen in het decreet.

1.2. Toegang tot informatie voor samenwerkende organisaties

Het VAPH werkt voor haar taken samen met andere organisaties die opdrachten uitvoeren voor het VAPH ("samenwerkende organisaties"). Hiervoor hebben zij toegang nodig tot één of meer applicaties aangeboden voor het VAPH. Via deze applicaties kunnen zij verslagen opmaken, bestedingsgegevens registreren.... Om hun opdracht optimaal te kunnen uitoefenen, hebben zij ook inzage nodig in reeds beschikbare gegevens van het VAPH, zoals o.a. gegevens over de handicaperkenning of het toegewezen of ter beschikking gestelde persoonsvolgend budget. Het VAPH bepaalt tot welke gegevens de toegang noodzakelijk is voor de uitvoering van hun opdracht. Hiervoor wordt een gegevensmatrix opgesteld door het VAPH.

Er is momenteel geen wettelijke basis om deze organisaties toegang te verlenen tot deze gegevens. De klant moet nu steeds toestemming geven aan samenwerkende organisaties om delen van het dossier in te kijken. Met dit ontwerp van decreet wordt de toegang voor samenwerkende organisaties die noodzakelijk is voor de uitvoering van haar opdracht decretaal geregeld. De toegang is beperkt in tijd want verbonden aan de duur van de ondersteuning door de samenwerkende organisatie.

2. Toeleidingsprocedure

In Vlaanderen werd in 2017 in de sector voor personen met een handicap de omslag gemaakt van een aanbodgestuurd financieringsmodel naar een systeem van persoonsvolgende financiering.

De kentering in het financieringssysteem werd geïnspireerd door de paradigmashift die aan de basis ligt van het Verdrag van de Rechten van Personen met een Handicap, nl. de verandering van een medische en beschermde perceptie op handicap naar een nieuwe visie die is toegespitst op zelfstandigheid, participatie en een volwaardige integratie in de maatschappij. De doelstelling van het verdrag bestaat erin om inclusie van personen met een handicap te bevorderen en hen mogelijkheid te bieden voor meer autonomie en zelfbeschikking. De ratificatie van het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap in 2009 was de aanleiding voor de Vlaamse Regering om de eigen bevoegdheden te gaan herdenken in functie van de opgesomde rechten uit dit verdrag. Dit leidde tot de conceptnota *Perspectief 2020: nieuw ondersteuningsbeleid voor personen met een beperking*, welke de visie en de ambities m.b.t. de sector voor personen met een handicap omvatte.

Perspectief 2020 was de vertaling van het VN-verdrag naar het Vlaamse zorg- en ondersteuningsbeleid voor personen met een handicap. Hierbij werden er twee belangrijke doelstellingen geformuleerd:

1. In 2020 is er een garantie op zorg voor de personen met een beperking met de grootste ondersteuningsnood onder de vorm van zorg en assistentie in natura of contanten.
2. In 2020 genieten geïnformeerde gebruikers van vraaggestuurde zorg en assistentie in een inclusieve samenleving.

Daarnaast werd er in de conceptnota aangegeven hoe men het nieuwe zorg- en ondersteuningsmodel ging invullen of organiseren, m.a.w. welke ideeën aan de grondslag zouden liggen bij de implementatie van het persoonsvolgend financieringssysteem.

De vertrekbasis voor de nieuwe organisatie is het model van de vijf concentrische cirkels van bronnen van ondersteuning/zorg: de zelfzorg; de gebruikelijke zorg; de zorg en ondersteuning aangeboden door familie, vrienden en/of informele contacten; de professionele zorg en ondersteuning vanuit de algemene zorg en dienstverlening; de professionele zorg en ondersteuning door het VAPH gefinancierd.

De overheid moet de ondersteuning van de drie binnenste cirkels blijvend faciliteren: via flankerende maatregelen, zowel van het familiale als van het sociale netwerk, door een aangepast beleid op het vlak van wonen, mobiliteit, tewerkstelling, zodanig dat de draagkracht van het aanwezige netwerk doorgedreven gestimuleerd en stevig blijft.

De overheid moet de twee buitenste cirkels organiseren enerzijds via reguliere diensten die voldoende, flexibel, handicapvriendelijk en betaalbaar zijn en

anderzijds via niet-rechtstreeks toegankelijke zorg en ondersteuning, handicapspecifiek en gefinancierd door het VAPH.

Perspectief 2020 vormde op die manier de basis van het Decreet houdende de persoonsvolgende financiering voor personen met een handicap en tot hervorming van de wijze van financiering van de zorg en de ondersteuning voor personen met een handicap dat in 2014 werd goedgekeurd door het Vlaamse Parlement. Dit decreet legt samen met de daaropvolgende besluiten van de Vlaamse Regering de wetgeving over het systeem van persoonsvolgende financiering vast.

Personen met een handicap die nood hebben aan zorg en ondersteuning kunnen aanspraak maken op een budget.

- Een basisondersteuningsbudget voor personen met een handicap "met een duidelijk vast te stellen behoefte aan zorg en ondersteuning".
- Een budget voor niet-rechtstreeks toegankelijke zorg en ondersteuning voor personen met een handicap die behoefte hebben aan meer frequente, meer intensieve en/of erg gespecialiseerde zorg en ondersteuning. Dit budget wordt hierna het persoonsvolgend budget genoemd.

Personen met een handicap kunnen zelf kiezen hoe zij het persoonsvolgend budget inzetten en op welke wijze zij de nodige zorg en ondersteuning willen organiseren.

Zij kunnen het budget inzetten voor ondersteuning in een collectieve setting of om de nodige zorg en ondersteuning in de thuissituatie te organiseren.

Zij hebben de mogelijkheid om het budget in te zetten als een voucher, als een cashbudget of als een van beide.

- Voucher: de persoon met een handicap kiest zelf de zorginstelling, maar laat de financiering rechtstreeks tussen het VAPH en de zorginstelling verlopen.
- Cashbudget: een vorm van financiering van niet-rechtstreeks toegankelijke zorg en ondersteuning, waarbij de budgethouder beslist om de financiering van die zorg en ondersteuning in liquide middelen op de eigen bankrekening te ontvangen. De persoon met een handicap krijgt dan een maximumbudget per kalenderjaar toegewezen en zorgt zelf voor het bekostigen van die zorg en ondersteuning.

Voor de vaststelling van het persoonsvolgend budget wordt enerzijds rekening gehouden met de zorg en ondersteuning die de persoon met een handicap wenst en vraagt en anderzijds met zijn zorgzwaarte of de geobjectiveerde nood aan zorg en ondersteuning. Het is dus een budget op maat. De persoon met een handicap moet een ondersteuningsplan opmaken. Daarbij moet hij zich de vraag stellen hoe hij zijn leven wil organiseren, welke activiteiten hij zelfstandig kan uitvoeren en voor welke activiteiten hij hulp nodig heeft. Na deze vraagverheldering moet hij zijn vraag naar zorg en ondersteuning formuleren in het ondersteuningsplan. De andere pijler voor de vaststelling van het persoonsvolgend budget is de geobjectiveerde nood aan zorg en ondersteuning of de zorgzwaarte die wordt ingeschaald met een zorgzwaarte-instrument (ZZI).

2.1. Huidige toeleidingsprocedure

Een aanvraag van een persoonsvolgend budget start binnen de huidige procedure met het doorlopen van een proces van vraagverheldering. De persoon kan zich daarvoor laten bijstaan door een Dienst Ondersteuningsplan (DOP), een Dienst Maatschappelijk Werk (DMW) of een andere dienst of persoon naar keuze. Tijdens

het proces van vraagverheldering moet de persoon zich de vraag stellen hoe hij zijn leven wil organiseren, welke activiteiten hij zelfstandig kan uitvoeren, voor welke activiteiten hij hulp nodig heeft en wie hem welke ondersteuning kan bieden. Dat proces resulteert in een ondersteuningsplan PVB (OP PVB) waarin de ondersteuningsvraag aan het VAPH wordt geformuleerd.

Na goedkeuring van het OP PVB, moet de persoon naar een multidisciplinair team (MDT) om een multidisciplinair verslag te laten opmaken. In dat verslag worden zowel de handicap en de ondersteuningsnood van de persoon als de dringendheid van de vraag naar ondersteuning geobjectiveerd. Op basis van de informatie uit het multidisciplinair verslag oordelen de Vlaamse toeleidingscommissie (VTC) en het VAPH over de erkenning van de handicap en de voorwaarden om in aanmerking te komen voor een PVB. Vervolgens delen zij de vraag in in een van de drie prioriteitengroepen. Voor de vaststelling van de budgethoogte van het persoonsvolgend budget wordt enerzijds rekening gehouden met de zorg en ondersteuning die de persoon met een handicap wenst en vraagt in het OP PVB en anderzijds met de geobjectiveerde ondersteuningsnood (bepaald aan de hand van een inschaling met het zorgzwaarte-instrument) uit het multidisciplinair verslag.

De persoon ontvangt een voorlopige beslissing met vermelding van de erkenning van de handicap, de budgethoogte van het PVB en de prioriteitengroep. De persoon heeft de mogelijkheid om tegen die beslissing in beroep te gaan bij de heroverwegingscommissie (HOC). Na de heroverweging of na afloop van vijfenveertig dagen (als de persoon niet in beroep gaat), wordt een definitieve beslissing tot toewijzing van het budget verstuurd en wordt de vraag ingedeeld op de wachtlijst.

De reguliere toeleidingsprocedure duurt gemiddeld 9 maanden vanaf het indienen van het OP PVB tot het ontvangen van een definitieve beslissing. Daarbij is de termijn voor het doorlopen van het proces van vraagverheldering en de opmaak van het OP PVB niet inbegrepen.

2.2. Evaluatie van de huidige toeleidingsprocedure

In kader van een evaluatie van de persoonsvolgende financiering in 2019, geïnitieerd door het VAPH, vonden verschillende interne en externe workshops met vertegenwoordigers uit de sector van personen met een handicap plaats waarin nagegaan werd of met de persoonsvolgende financiering de vooropgestelde doelstellingen van het perspectiefplan 2020 bereikt werden. Daarbij werden de pijnpunten van het systeem in kaart gebracht en kwam ook de toeleidingsprocedure aan bod. De reguliere toeleidingsprocedure naar een PVB wordt als te lang, complex en intensief ervaren ten gevolge van de veelheid aan verschillende processtappen en actoren. Bovendien wordt de doelmatigheid van de toeleidingsprocedure in vraag gesteld. Er wordt immers vastgesteld dat, gezien de lange wachttijden, de budgethoogte van het PVB vaak niet meer actueel is bij de besteding van het budget (de ondersteuningsnood is intussen toegenomen, de context van de mantelzorg is gewijzigd...).

In navolging van de gesignaleerde knelpunten werd de aanpassing van de toeleidingsprocedure als thema op de politieke agenda geplaatst. Het Vlaamse regeerakkoord 2019-2024 vermeldde daarbij het volgende: "We vereenvoudigen de aanvraag- en toeleidingsprocedure van het persoonsvolgend financieringssysteem en elimineren overbodige systeemkosten. De vrijgekomen middelen gaan naar extra persoonsvolgende budgetten. Het proces van ondersteuningsvraag - ondersteuningsplan - ondersteuning wordt één keten. Ondersteuningsplannen moeten vlot kunnen bijgestuurd worden in functie van gewijzigde noden. [...]". In de beleidsnota werd deze doelstelling verder geconcretiseerd. Het persoonsvolgend budget moet doelmatig besteed worden, zodat de nodige middelen ter beschikking gesteld worden om op maat en in eigen

regie de nodige zorg en ondersteuning te voorzien. Om ondersteuning op maat te realiseren, moet er een betere afstemming zijn van de budgethoogte op de actuele ondersteuningsvraag en ondersteuningsnood van de persoon. De budgetbepaling moet dus korter bij het moment van de terbeschikkingstelling kunnen gebeuren. Bij het hervormen van de toeleidingsprocedure staat een klantgerichte aanpak voorop: de complexiteit en de doorlooptijd tussen aanvraag en beslissing worden ingeperkt, het aantal intermediaire organisaties wordt beperkt en overbodige systeemkosten worden vermeden.

2.3. Voorstellen tot nieuwe toeleidingsprocedure

In navolging van deze vooropgestelde doelstellingen werd een eerste voorstel tot vereenvoudiging van de toeleidingsprocedure uitgewerkt, waarin de toeleidingsprocedure werd opgesplitst in twee fasen. In de eerste fase van de procedure worden de handicap en het functioneren van de persoon en de dringendheid van de vraag geobjectiveerd en beoordeeld. Na het doorlopen van deze eerste fase wordt de vraag, in afwachting van de effectieve terbeschikkingstelling van het budget, geregistreerd op de wachtlijst. De tweede fase van de procedure start voorafgaand aan de terbeschikkingstelling van het PVB, waarbij aan de cliënt gevraagd wordt om een objectivering van de ondersteuningsnood door middel van een ZZI en een OP PVB te laten opmaken. Op die manier wordt de budgethoogte van het PVB bepaald en ter beschikking gesteld op basis van de actuele situatie. Dit voorstel focust op klantvriendelijkheid, laagdrempeligheid en een logische volgorde van de processtappen in de aanvraagprocedure, maar impliceert een risico op een toename van het aantal vragen en op vraagmaximalisatie.

Daarom werd een tweede voorstel tot vernieuwde toeleidingsprocedure opgemaakt, waarbij getracht werd een antwoord te bieden op de uitdaging om de wachtlijsten terug te dringen en tegelijkertijd perspectief op ondersteuning op maat te creëren voor zoveel mogelijk personen met een handicap. In het tweede voorstel werden een minimale zorgzwaarte en dringendheid als bijkomende voorwaarden voor het PVB naar voren geschoven. Dit voorstel richt zich op een striktere doelgroepafbakening, waardoor budgetten gericht en met meer perspectief toegekend kunnen worden. Het houdt echter geen wijziging in van de processtappen in de aanvraag.

Beide voorstellen werden voorgelegd aan de stakeholders uit de sector van personen met een handicap via het geijkte traject langs de verschillende adviesorganen van het VAPH. Het eerste, meer klantvriendelijke voorstel werd ondersteund door de stakeholders. Dat was minder het geval voor het tweede voorstel, dat voor de stakeholders geen vereenvoudiging inhield en eerder vertrok vanuit een financieel perspectief dan vanuit de behoeften van de persoon met een handicap. Er werd dan ook unaniem gekozen om verder te gaan met het eerste voorstel.

Bij de verdere bespreking van het voorstel tot vereenvoudiging van de toeleidingsprocedure met de stakeholders waren er enkele terugkerende opmerkingen: de nieuwe aanvraagprocedure blijft complex met veel processtappen en actoren, de vraag naar een systeem van dynamische budgetten (waarbij de budgethoogte eenvoudig bijgesteld kan worden zonder de procedure opnieuw te moeten doorlopen) treedt op de voorgrond en het verplaatsen van de budgetbepaling vergroot het risico op vraagmaximalisatie vanuit angst om op een later moment geen hoger budget te krijgen. Diezelfde opmerkingen keren bovendien terug in een uitgebreide studie, uitgevoerd door het onderzoeksbureau Deloitte in 2022.

Het VAPH nam het voorstel opnieuw onder de loep met het doel om tegemoet te komen aan die opmerkingen. De noodzaak van elke processtap werd opnieuw

onderzocht en er werd overwogen om het OP PVB achterwege te laten in het kader van de budgetbepaling en de budgethoogte te bepalen op basis van het ZZI.

Daardoor kan gedeeltelijk tegemoetgekomen worden aan de vraag naar dynamische budgetten, kan de vraagmaximalisatie ingeperkt worden door de garantie dat een budget ter hoogte van je zorgzwaarteprofiel gereserveerd staat, en is er meer transparantie over de bepaling van de budgethoogte. Bovendien zorgt het voor een verdere vereenvoudiging van de procedure door het verminderen van het aantal processtappen en actoren. De sector is voorstander van een verdere vereenvoudiging van de toeleidingsprocedure en verklaart zich akkoord met het voorstel om het OP PVB niet langer te hanteren in kader van de budgetbepaling, maar stellen het behoud van een krachtgericht proces van vraagverheldering als expliciete voorwaarde.

Vraagverheldering moet een proces zijn dat op eender welk moment in het leven van een persoon een plaats kan krijgen en moet een constante zijn doorheen het ondersteuningstraject. Tijdens het proces van vraagverheldering wordt er in de breedte nagedacht over zelfregie, ondersteuningsnoden, inclusief leven en de relatie met het netwerk, vertrekkend vanuit het model van de concentrische cirkels.

2.4. Nieuwe toeleidingsprocedure

Het nieuwe Vlaamse regeerakkoord 2024-2029 volgt het finale voorstel en stelt het volgende: "We hervormen de toeleiding en zorgen ervoor dat de inschaling zo correct en zo kort mogelijk bij de toekenning van het budget gebeurt." We zetten daarbij in op een administratieve vereenvoudiging van toeleidingsprocedure naar een persoonsvolgend budget.

De toeleidingsprocedure wordt daarbij opgesplitst in twee fasen:

- In de eerste fase wordt een aanvraagformulier en een multidisciplinair verslag (opgemaakt door een multidisciplinair team) ingediend. In dat verslag worden de handicap, de stoornissen, het functioneren van de persoon en de dringendheid van de vraag geobjectiveerd. Op basis van die informatie wordt nagegaan of de persoon in aanmerking komt voor een PVB. Bij personen die voldoen aan de voorwaarden, wordt de vraag ingedeeld in een van de prioriteitengroepen. Er wordt echter niet langer een budgethoogte bepaald bij de toewijzing van een budget, er wordt enkel een vraag naar een PVB geregistreerd op de wachtlijst. De hoogte van het budget wordt in de tweede fase van de aanvraagprocedure bepaald.
- De tweede fase gaat van start op het moment dat de Vlaamse regering middelen vrijmaakt voor terbeschikkingstellingen. Als de persoon in aanmerking komt voor een terbeschikkingstelling, ontvangt die een kennisgeving met vermelding van de vroegste datum van terbeschikkingstelling en de vraag om diens ondersteuningsnood te laten objectiveren aan de hand van een ZZI. Op basis van die ondersteuningsnood wordt de budgethoogte bepaald en wordt het PVB ter beschikking gesteld.

De hervormde toeleidingsprocedure kent een klantgericht en ondersteunend procesverloop en voorziet de gevraagde vereenvoudiging. Bovendien stelt het een doelmatige inzet van het PVB voorop en wordt getracht om overbodige systeemkosten terug te dringen. Daarmee komt de nieuwe toeleidingsprocedure tegemoet aan de drie vooropgestelde pijlers:

- Klantvriendelijkheid: De nieuwe toeleidingsprocedure wordt logischer opgebouwd en bestaat uit twee meer eenvoudige en minder intensieve fasen. In de eerste fase wordt de opmaak van het ZZI achterwege gelaten,

waardoor het dossier sneller vervolledigd en ingediend kan worden en de vrijgekomen tijd besteed kan worden aan andere dossiers. De reductie van het aantal op te maken documenten moet een positief effect hebben op de duurtijd van het voortraject. In de toeleidingsprocedure wordt afgestapt van de opmaak van het OP PVB als administratief en statisch document. Daardoor komt er meer klemtoon op het krachtgerichte proces van vraagverheldering dat zowel voor, tijdens als na de toeleidingsprocedure van een persoonsvolgend budget doorlopen kan worden. In beide fasen van de toeleidingsprocedure is enkel het multidisciplinair team betrokken, wat zorgt voor een reductie van het aantal intermediaire actoren. Bovendien wordt er niet langer gewerkt met een voorlopige beslissing, wat zorgt voor meer transparante communicatie en een inkorting van de doorlooptijd.

- Doelmatigheid: Het PVB moet doelmatig ingezet worden, zodat de nodige middelen ter beschikking gesteld worden om op maat en in eigen regie de nodige zorg en ondersteuning te voorzien. Om ondersteuning op maat te realiseren, moet er een betere afstemming zijn van de budgethoogte op de actuele ondersteuningsvraag en ondersteuningsnood van de persoon. De nieuwe toeleidingsprocedure draagt op twee manieren bij aan die doelstelling:
 - Toekennen van een actueel budget: Het doorlopen van de budgetbepaling gebeurt pas op het moment dat er daadwerkelijk perspectief is op een terbeschikkingstelling, waardoor de budgethoogte actueel is bij de besteding. Een wijziging in de ondersteuningsnood tijdens de wachttijd kan op die manier nog in rekening gebracht worden bij de bepaling van de budgethoogte. Het knelpunt van niet-actuele budgetten op het moment van de terbeschikkingstelling wordt groter naarmate de wachttijd in de prioriteitengroepen toeneemt en is dus sterk afhankelijk van hoe de beschikbare middelen worden ingezet. De voorbije jaren werd een financiële injectie gegeven aan de hoogste prioriteitengroep waardoor de gemiddelde wachttijd binnen die groep op dit moment 12 maanden bedraagt. Daardoor werd het doel van een actueel budget op het moment van terbeschikkingstelling inmiddels bereikt voor de meerderheid van de terbeschikkingstellingen in PG 1, namelijk de vragen die bij de eerste beoordeling ingedeeld worden in PG 1 (gemiddeld 720 vragen op jaarbasis). Voor vragen die na een herprioritering terechtkomen in PG 1 (gemiddeld 180 vragen op jaarbasis) gebeurde de budgetbepaling niet recent, wat de kans op een niet-actueel budget bij die vragen vergroot. Ook als in de toekomst de wachttijd binnen PG 1 zou toenemen of er beslist wordt om opnieuw middelen te geven aan de wachtenden in PG 2 of PG 3, zal het probleem van niet-actuele budgetten sterker op de voorgrond treden.
 - Budget op basis van zorgzwaarte: Een budgetbepaling op basis van het ZZI betekent dat voor iedereen een maximaal budget wordt gereserveerd dat overeenstemt met het zorgzwaarteprofiel. Dat maakt een meer dynamische inzet van het PVB mogelijk, waardoor er meer garantie is op ondersteuning op maat. De toeleidingsprocedure moet niet opnieuw doorlopen worden als de persoon diens ondersteuningsvraag wil wijzigen. De persoon kan op elk moment zelf kiezen hoeveel budget men wil inzetten. Bovendien wordt op die manier vermeden dat de ondersteuningsvraag strategisch gesteld wordt, omdat men reeds zekerheid wil inbouwen voor toekomstige noden. Een analyse van de toegewezen budgetten gedurende de voorbije jaren ondersteunt de keuze om te evolueren naar een budgetbepaling op basis van de geobjectiverde

ondersteuningsnood (88% krijgt op heden reeds een budget toegewezen ter hoogte van het ZZI). Door het OP PVB achterwege te laten, wordt de toegang tot de geobjectiveerde ondersteuningsnood voor iedereen gevrijwaard. Dat zou neerkomen op een bijkomende kost van ongeveer 3,5 miljoen euro op jaarbasis binnen de huidige context. Er kan echter wel gemonitord worden of er niet-benutte middelen opnieuw ingezet kunnen worden voor extra PVB's. Vandaag wordt immers vastgesteld dat een heel aantal personen niet het volledig ter beschikking gestelde budget gebruiken. Het VAPH vertrouwt erop dat personen ook in de toekomst het budget enkel zullen inzetten voor ondersteuning die noodzakelijk is, zodat de onderbenutte middelen zelfs kunnen toenemen als men de garantie heeft dat het volledige budget te allen tijde gereserveerd staat.

- Besparing op systeemkosten: De nieuwe toeleidingsprocedure resulteert in een reductie van het aantal op te maken documenten. Een ZZI wordt enkel opgemaakt in kader van een effectieve terbeschikkingstelling, waardoor overbodige systeemkosten worden vermeden (ingeschatte reductie van 1.800 ZZI's op jaarbasis, rekening houdend met de huidige context). Een OP PVB moet niet langer opgemaakt worden als verplicht onderdeel van de budgetbepaling (de vrijgekomen middelen kunnen geïnvesteerd worden in ondersteuningstrajecten in kader van vraagverheldering).

De hervormde toeleidingsprocedure heeft dan ook als doel om de aanvraag van een persoonsvolgend budget te hervormen in het belang van de persoon met een handicap teneinde:

- op een eenvoudige, laagdrempelige en snellere manier een aanvraag te kunnen indienen
- sneller duidelijkheid te bieden over de inschatting van de dringendheid van de vraag
- een budgethoogte te bepalen op het moment dat er daadwerkelijk perspectief is op een terbeschikkingstelling, waardoor de budgethoogte actueel is bij de besteding
- een meer dynamische inzet van het budget mogelijk te maken, waardoor er meer garantie is op inzet op maat
- te vermijden dat de aanvraagprocedure opnieuw doorlopen moet worden bij een veranderde ondersteuningscontext

Doordat de aanvraagprocedure wordt opgesplitst in 2 fasen, zal het moment waarop de budgethoogte wordt bepaald op een ander moment in de tijd plaatsvinden en niet meer gelijktijdig met de beslissing over de prioritering, zoals dat binnen de huidige procedure het geval is. De persoon met een handicap zal pas in de tweede fase van zijn aanvraagprocedure een beslissing krijgen over de budgethoogte. De beslissing over de toekenning van een budget, wijzigt dus inhoudelijk niet, alleen wordt de beslissing op twee verschillende momenten genomen. Op die manier kunnen we tegemoetkomen aan de doelstelling van een actueel budget op het moment van de terbeschikkingstelling.

De huidige aanvraagprocedure mondt uit in een beslissing tot toewijzing waarin alle elementen, waaronder ook de hoogte van het persoonsvolgend budget, vervat zitten. De huidige beslissing tot toewijzing van een persoonsvolgend budget geeft echter geen subjectief recht op een terbeschikkingstelling van dat budget. Het decreet van 25 april 2014 houdende de persoonsvolgende financiering voor personen met een handicap en tot hervorming van de wijze van financiering van de zorg en de ondersteuning voor personen met een handicap bepaalt namelijk dat de Vlaamse Regering, binnen de beschikbare budgetten, in een groeipad voorziet voor de financiering van de niet-rechtstreeks toegankelijke zorg en ondersteuning

en dat de Vlaamse Regering jaarlijks beschikbare middelen vastlegt dat voor de uitvoering van het decreet beschikbaar is. De beschikbare middelen zijn niet toereikend om aan alle personen met een handicap de noodzakelijke ondersteuning te kunnen bieden. De decreetgever gaf de Vlaamse Regering dan ook de opdracht om een procedure vast te stellen om te bepalen welke meerderjarige personen met een handicap prioritair een budget krijgen.

In de nieuwe vereenvoudigde toeleidingsprocedure verschuift de beslissing over de budgethoogte naar het moment dat er middelen zijn voor de terbeschikkingstelling van een budget aan de persoon met een handicap. De beslissing over de budgethoogte in het kader van de nieuwe toeleidingsprocedure zal daardoor leiden tot een terbeschikkingstelling van dat budget.

2.5. Wijziging van het decreet

Het voorstel tot vereenvoudiging van de toeleidingsprocedure kan enkel ingevoerd worden mits een wijziging van het decreet van 7 mei 2004 tot oprichting van het intern verzelfstandigd agentschap met rechtspersoonlijkheid Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap en van het decreet van 25 april 2014 houdende de persoonsvolgende financiering voor personen met een handicap en tot hervorming van de wijze van financiering van de zorg en de ondersteuning voor personen met een handicap.

Het voorliggend ontwerp van decreet voorziet in een fasering van de aanvraagprocedure, waarbij de aanvraagprocedure logischer wordt opgebouwd en bestaat uit twee fasen. Een aanvraag van een PVB start niet langer met de opmaak van een ondersteuningsplan PVB, maar met een eenvoudig aanvraagdocument dat door de persoon zelf ingediend kan worden. De budgetbepaling wordt als laatste stap in het proces geplaatst, zodoende de objectivering meer gericht te doorlopen en een actueel budget ter beschikking te kunnen stellen. Bovendien wordt de budgethoogte enkel op basis van de geobjectiveerde ondersteuningsnood bepaald en wordt deze niet langer afgetopt op basis van de ondersteuningsvraag. Het proces van vraagverheldering wordt losgekoppeld van de aanvraag naar een PVB en wordt in zijn waarde hersteld.

Er wordt daarom voorgesteld om artikel 17, artikel 18 en artikel 18/1 in het decreet van 7 mei 2004 te wijzigen met oog op de gefaseerde aanvraagprocedure. Daarbij wordt artikel 17 aangepast aan de eerste fase en artikelen 18 en 18/1 worden aangepast aan de tweede fase. Aan artikel 16 wordt een lid toegevoegd om het proces van vraagverheldering te beschrijven. Ook artikelen 2, 8 en 13 van het decreet van 25 april 2014 worden gewijzigd volgens de vereenvoudigde aanvraagprocedure.

3. Samenloop administratieve en gerechtelijke procedure

Verder wordt er binnen de huidige toeleidingsprocedure gewerkt met een voorlopige beslissing, waarbij enkel een interne beroepsprocedure mogelijk is. Pas na ontvangst van de definitieve beslissing kan beroep bij de arbeidsrechtbank aangetekend worden. Door de uitsplitsing van de beslissing wordt vermeden dat beide beroepsprocedures tegelijkertijd doorlopen kunnen worden. Deze werkwijze heeft echter als nadeel dat elke beslissing tweemaal verstuurd moet worden, ook al wenst de klant geen gebruik te maken van de interne beroepsprocedure. Bovendien moet de klant hierdoor bij een terbeschikkingstelling langer wachten of expliciet afzien van de termijn voor heroverweging.

Binnen de vernieuwde toeleidingsprocedure, waarbij o.a. de aanvraagprocedure wordt gewijzigd, wordt geopteerd om niet langer gebruik te maken van een voorlopige beslissing. Deze optimalisatie is echter enkel wenselijk mits een wijziging van de beroepsprocedures in de regelgeving, waarbij gesteld wordt dat

de heroverwegingsprocedure moet uitgeput zijn alvorens een verzoekschrift bij de arbeidsrechtbank kan ingediend worden.

Er wordt voorgesteld om paragraaf 2 van artikel 33 in het decreet van 7 mei 2004 te wijzigen door de uitputtingsvereiste toe te voegen.

4. Uittreksel uit het strafregister

Het Vlaams actieplan seksueel geweld is een actieplan van het Agentschap Justitie en Handhaving en wil de noden van slachtoffers van seksueel geweld beantwoorden en nieuwe slachtoffers voorkomen. Het plan zet in op preventie en gepaste maatregelen voor daders en slachtoffers. Daarnaast investeert het in kwaliteitsvolle hulpverlening.

In dit actieplan wordt onder seksueel geweld verstaan "elke (poging tot) seksuele daad die tegen iemands wil is gesteld tegen gelijk welke persoon, in gelijk welke relatie tot het slachtoffer, in gelijk welke omgeving."

Het VAPH optimaliseerde en versterkte in 2021 de werking van het meldpunt GOG (grensoverschrijdend gedrag). GOG-meldingen hebben in de eerste plaats als doel om na te kunnen gaan of de voorziening voor personen met een handicap de juiste procedures heeft gevolgd bij vaststelling van een feit (ouders, voogd of politie betrekken/verwittigen, registreren van het incident, beschermende maatregelen nemen...). Ook werd het registreren van meldingen vereenvoudigd.

Tenslotte werd onder meer onderzocht of via een horizontaal wetgevend initiatief het uittreksel van het strafregister 596-2, het model bestemd voor het uitoefenen van een activiteit in contact met minderjarigen (artikel 596, tweede lid, van het Wetboek van Strafvordering) verplicht kan gemaakt worden voor werknemers die in loondienst zijn of als zelfstandige werken én die een verantwoordelijkheid dragen over minderjarigen en welke rol dit kan spelen in het bijdragen tot een integraal en degelijk integriteitsbeleid.

Het VAPH heeft deze verplichting t.a.v. minderjarigen opgenomen in het besluit tot de wijziging van het Besluit van de Vlaamse Regering van 26 februari 2016 houdende erkenning en subsidiëring van multifunctionele centra voor minderjarige personen met een handicap.

Echter het VAPH werkt met een kwetsbare doelgroep zodat onderzocht werd of het decreet houdende de verplichting voor bepaalde organisaties om een uittreksel uit het strafregister als vermeld in artikel 596, tweede lid, van het Wetboek van Strafvordering uitgebreid dient te worden naar voorzieningen met kwetsbare meerderjarigen (dus niet enkel minderjarigen).

Het decreet van 3 juni 2022 regelt dat organisaties die een activiteit aanbieden die valt onder artikel 596, tweede lid van het Wetboek van Strafvordering, een controle moeten doen van het goed en zedelijk gedrag van elke nieuwe medewerker door een model 596-2 op te vragen.

Voor meerderjarigen geldt deze controle momenteel nog niet.

Artikel 596, tweede lid van het Wetboek van Strafvordering regelt dat dit attest wordt aangevraagd om toegang te krijgen tot een activiteit die onder opvoeding, psycho-medisch-sociale begeleiding, hulpverlening aan de jeugd, kinderbescherming, animatie of begeleiding van minderjarigen valt.

Voor meerderjarigen zal er een uittreksel gevraagd worden op grond van artikel 595 van het Wetboek van Strafvordering (basismodel).

Impactanalyse

Het voorliggend ontwerp van decreet heeft de volgende impact:

1. Maatschappelijke impact - JOKER

1.1. Toeleidingsprocedure

Dit voorontwerp van decreet beoogt om de aanvraagprocedure van een persoonsvolgend budget te vereenvoudigen voor alle volwassen personen met een handicap. Een aanvraag voor een persoonsvolgend budget kan ingediend worden vanaf de leeftijd van 17 jaar. Aangezien jongvolwassenen van 17 tot 25 jaar dan ook tot deze doelgroep behoren, werd een kind- en jongereneffectrapport opgemaakt. Uit de analyse van het JoKER kan geconcludeerd worden dat de gekozen optie, zijnde het uitwerken van een vereenvoudigde aanvraagprocedure, de beste optie is.

Bij de totstandkoming van het voorontwerp van decreet werd rekening gehouden met het Verdrag inzake de Rechten van Personen met een Handicap, het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens en het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind. Elke persoon met een handicap moet een zo normaal en zelfstandig mogelijk leven kunnen leiden: de persoon moet de mogelijkheid hebben om de eigen vaardigheden te ontwikkelen en de kans krijgen om volwaardig te participeren in alle aspecten van het leven (artikel 26, VRPH). Ook elk kind of jongere met een handicap heeft recht op een volwaardig leven, in omstandigheden die de waardigheid van het kind verzekeren, de zelfstandigheid bevorderen en de actieve deelneming aan het gemeenschapsleven vergemakkelijken (artikel 23, IVRK).

Het voorontwerp verankert dan ook een aantal rechtsgronden om in eerste instantie de drempel te verlagen om toegang te krijgen tot de nodige, kwalitatieve ondersteuning. De gekozen optie leidt tot een eenvoudige aanvraagprocedure met een beperkt aantal processtappen, een logische opbouw en één professionele actor. Anderzijds voorziet het voorontwerp dat de ondersteuning beter afgestemd kan worden op de actuele noden. De budgetbepaling krijgt een meer dynamische toepassing, waardoor het ingezette budget eenvoudig kan worden bijgesteld afhankelijk van de noden op dat moment.

Voor jongvolwassenen is de keuze voor een eenvoudige procedure des te belangrijker, gezien zij die procedure op een cruciaal schakelmoment in hun leven moeten doorlopen. De jongvolwassene kan op een eenvoudige manier een persoonsvolgend budget aanvragen, waardoor de administratieve last tot een minimum beperkt wordt. De dynamische inzet van het budget biedt de jongvolwassene de mogelijkheid om verschillende ondersteuningsopties te verkennen en zo stelselmatig op zoek te gaan naar de gewenste ondersteuningsvorm om diens volwassen leven in te richten. De overstap van minder- naar meerderjarigondersteuning wordt op die manier verlicht.

Op die manier wil het ontwerpdecreet ertoe bijdragen dat personen met een handicap, inclusief jongvolwassenen, een zo maximaal mogelijk zelfstandig leven kunnen leiden en ondersteuning hebben wanneer nodig.

De vereenvoudigde procedure is een duidelijke stap in de goede richting, al moet daarbij genuanceerd worden dat ook deze optie niet volledig tegemoet kan komen

aan de uitdaging om voor alle personen met een handicap de noodzakelijke ondersteuning te realiseren.

De nuloptie zou betekenen dat er niets wijzigt aan de huidige aanvraagprocedure. Personen met een handicap kunnen een persoonsvolgend budget aanvragen waarmee handicapspecifieke ondersteuning bekostigd kan worden. De huidige aanvraagprocedure wordt echter als lang, complex en intensief ervaren door een veelheid aan processtappen en betrokken actoren. Daarenboven wordt de doelmatigheid van de huidige procedure in vraag gesteld: de budgethoogte is vaak niet meer actueel op het moment van terbeschikkingstelling.

In het participatief traject werden de Permanente Werkgroep Toeleiding en het Raadgevend Comité van het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap betrokken. Beide adviesorganen vertegenwoordigen zowel personen met een handicap als professionele actoren die een rol spelen binnen de sector van personen met een handicap. Daarbij wordt de volledige doelgroep van personen met een handicap, met inbegrip van de jongvolwassenen, gerepresenteerd. In eerste instantie werd met de leden van de Permanente Werkgroep Toeleiding gebrainstormd over een vernieuwde aanvraagprocedure. In navolging van die brainstormsessies werd een voorstel uitgewerkt en naderhand bijgestuurd. Zo werd onder meer rekening gehouden met de vraag naar een verder doorgedreven vereenvoudiging van de procedure en de vraag naar dynamische budgetten. Het uiteindelijke voorstel tot vereenvoudigde procedure alsook het voorontwerp van decreet werden tot slot voorgelegd aan de leden van het Raadgevend Comité. Op 21 november 2023 verleenden zij een positief advies: "Met 16 stemmen vóór en 2 tegen verleent het Raadgevend Comité een positief advies m.b.t. het voorstel tot decreetswijziging dat ertoe strekt om het ondersteuningsplan PVB niet langer te gebruiken in het kader van de budgetbepaling. Bij de invoering van de vereenvoudigde toeleidingsprocedure zal de budgethoogte derhalve bepaald worden op basis van de geobjectiveerde ondersteuningsnood vanuit het Zorgzwaarte-instrument. Het behoud van een krachtgericht proces van vraagverheldering is voor het comité evenwel een expliciete voorwaarde voor dit positieve advies; het dringt dan ook aan op een decretale verankering van het vraagverhelderingstraject zodat de garantie wordt geboden dat dit traject niet verloren gaat bij de start van de vereenvoudigde toeleidingsprocedure." De leden stelden de verankering van de vrijblijvende mogelijkheid tot vraagverheldering als expliciete voorwaarde om een positief advies te verlenen. Hoewel het voorstel niet raakte aan de mogelijkheid tot vraagverheldering, zorgde de decretale verankering voor een grotere nadruk op het belang van dit proces. Ook voor jongvolwassenen zal een proces van vraagverheldering een grote meerwaarde kunnen betekenen bij de overstap naar de meerderjarigheid.

Na de implementatie van de vereenvoudigde procedure zal, in samenspraak met hierboven vermelde stakeholders, geëvalueerd worden in welke mate de procedure de vooropgestelde doelstellingen bereikt. Daarbij zal onder andere de duurtijd van aanvraagprocedure nauwgezet gemonitord worden en zal nagegaan worden of er effectief een meer dynamische inzet van de budgetten wordt gerealiseerd.

1.2. Gegevensverwerking

De beoordeling van de gegevensdeling en de gegevensbescherming wordt uitgevoerd door de gegevensbeschermingsautoriteit. Verder verwijzen we naar rubriek 1. Gegevensverwerking, van deze memorie van toelichting, waarin, omstandig, de aanpassing van de decretale rechtsgrond voor de verwerking, conform de Algemene Verordening 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad, wordt toegelicht.

Het voorstel tot aanpassing geeft aan alle personen met een handicap de vereiste gegevensbescherming en heeft geen specifiek effect op jongeren. Derhalve wordt er voor dit thema geen afzonderlijk kind- en jongereneffectenrapport opgemaakt.

1.3. Uittreksel Strafregister

Het Vlaams actieplan seksueel geweld is een actieplan van het Agentschap Justitie en Handhaving en wil de noden van slachtoffers van seksueel geweld beantwoorden en nieuwe slachtoffers voorkomen. Het plan zet in op preventie en gepaste maatregelen voor daders en slachtoffers. Daarnaast investeert het in kwaliteitsvolle hulpverlening.

In dit actieplan wordt onder seksueel geweld verstaan "elke (poging tot) seksuele daad die tegen iemands wil is gesteld tegen gelijk welke persoon, in gelijk welke relatie tot het slachtoffer, in gelijk welke omgeving."

Seksueel geweld is alomtegenwoordig. Wereldwijd wordt ingeschat dat 30% van de vrouwen en meisjes slachtoffer is van seksueel geweld. Uit een Europese studie bij jongvolwassenen blijkt dat in België 20,4% van de jongvolwassen vrouwen en 10,1% jongvolwassen mannen minstens één incident van seksueel geweld hebben ervaren vanaf 16 jaar. Amnesty International deed in 2019 een peiling bij 2.300 Belgen.

Twintig procent van de bevroegde vrouwen en veertien procent van de bevroegde mannen zegt ooit verkracht te zijn. Van de bevroegde jongeren tussen 15 en 24 jaar zegt 24% dat ze ooit verkracht werden. De gezags-, leidende- of vertrouwenspositie die volwassenen hebben tegen over kinderen en jongeren, maakt dat deze groep bijzonder kwetsbaar is voor seksueel geweld. Naast kinderen en jongeren zijn ook de personen met een handicap extra kwetsbaar als het gaat over seksueel geweld. Een Vlaams onderzoek naar de ervaringen van seksueel geweld met vrouwen met een handicap toont bijvoorbeeld aan dat deze vrouwen meer dan andere vrouwen dreigen seksueel misbruikt te worden. De meeste vrouwen uit het onderzoek werden zelfs meerdere keren in hun leven geconfronteerd met seksueel misbruik en bovendien vertoonden de participanten bijzonder weinig meldingsbereidheid. Deze resultaten zijn verontrustend.

Het VAPH optimaliseerde en versterkte in 2021 de werking van het meldpunt GOG (grensoverschrijdend gedrag). GOG-meldingen hebben in de eerste plaats als doel om na te kunnen gaan of de voorziening voor personen met een handicap de juiste procedures heeft gevolgd bij vaststelling van een feit (ouders, voogd of politie betrekken/verwittigen, registreren van het incident, beschermende maatregelen nemen...). Ook werd registreren van meldingen vereenvoudigd.

In het verlengde van de omzendbrief van het College van procureurs-generaal houdende mededeling van opsporingsonderzoeken, vervolgingen en veroordelingen van ambtenaren, en personen die taken van openbaar belang waarnemen of die functies uitoefenen die doorgaans een gezagsrelatie met minderjarigen of kwetsbare personen impliceren (COL 8/2014, herzien op 9 januari 2020) besliste de Vlaamse regering om per betrokken sector minstens één contactpersoon en één plaatsvervanger aan te stellen. Er wordt ook ingezet op de kenbaarheid tussen deze contactpersonen en het parket zodat de magistraten duidelijk weten wanneer ze welke contactpersoon moeten aanspreken.

Tenslotte werd onder meer onderzocht of via een horizontaal wetgevend initiatief het uittreksel van het strafregister 596-2, het model bestemd voor het uitoefenen van een activiteit in contact met minderjarigen (artikel 596, tweede lid, van het Wetboek van Strafvordering) verplicht kan gemaakt worden voor werknemers die in loondienst zijn of als zelfstandige werken én die een verantwoordelijkheid dragen

over minderjarigen en welke rol dit kan spelen in het bijdragen tot een integraal en degelijk integriteitsbeleid.

Het VAPH heeft deze verplichting t.a.v. minderjarigen opgenomen in het besluit tot de wijziging van het Besluit van de Vlaamse Regering van 26 februari 2016 houdende erkenning en subsidiëring van multifunctionele centra voor minderjarige personen met een handicap.

Echter het VAPH werkt met een kwetsbare doelgroep zodat onderzocht werd of het decreet houdende de verplichting voor bepaalde organisaties om een uittreksel uit het strafregister als vermeld in artikel 596, tweede lid, van het Wetboek van Strafvordering, te controleren voor bepaalde nieuwe medewerkers, uitgebreid dient te worden naar voorzieningen met kwetsbare meerderjarigen (dus niet enkel minderjarigen).

In het participatief traject werden de Permanente Werkgroep Toeleiding en het Raadgevend Comité van het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap betrokken. Beide adviesorganen vertegenwoordigen zowel personen met een handicap als professionele actoren die een rol spelen binnen de sector van personen met een handicap. Daarbij wordt de volledige doelgroep van personen met een handicap, met inbegrip van de jongvolwassenen, gerepresenteerd. Het Raadgevend Comité heeft naar aanleiding van het actieplan dat hier vermeld wordt, geadviseerd om deze verplichting tot uittreksel van het strafregister ook in te schrijven voor meerderjarigen. Er kan voor meerderjarigen echter enkel een uittreksel worden gevraagd op grond van artikel 595 van het Wetboek van Strafvordering.

De geplande aanpassing van de regelgeving raakt rechtstreeks aan het belang van personen jonger dan 25 jaar. Aangezien deze personen jonger dan 25 jaar tot de doelgroep behoren, zowel aan de kant van de gebruikers als aan de kant van de voorzieningen, dient een kind- en jongereneffectrapport te worden opgemaakt.

De conclusie kan niet anders zijn dan dat het opleggen van de verplichting voor het voorleggen van een uittreksel model 595 een noodzaak is.

- Wat betreft de gebruikers jonger dan 25 jaar:

Het effect van deze decreetsaanpassing op kinderen en jongeren als gebruiker is enkel positief. Immers men bouwt een verhoogde bescherming in bij de aanwerving van personeel of vrijwilligers die contact zullen hebben met deze kwetsbare doelgroep.

- Wat betreft de jongere onder de leeftijd van 25 jaar als potentiële werknemer die zo een attest dient af te leveren:

- Dit heeft een impact op hun privacy. Het kan voor de jonge werknemers het gevoel geven dat hun privacy wordt geschonden, vooral als deze informatie niet direct relevant is voor de functie waarvoor ze solliciteren. Maar in casu is deze informatie wel degelijk relevant omdat men zo de veiligheid van de doelgroep waarmee men te maken zal hebben kan vergroten.

Het feit dat werkgevers toegang hebben tot dergelijke gevoelige informatie kan jonge werknemers kwetsbaar maken voor misbruik of oneigenlijk gebruik van hun gegevens.

Het is belangrijk dat werkgevers de verstrekte informatie vertrouwelijk behandelen en alleen gebruiken voor legitieme doeleinden die verband houden met het sollicitatieproces.

Om de privacy van jonge werknemers te beschermen, is het essentieel dat er duidelijke richtlijnen worden vastgesteld met betrekking tot het verzamelen, opslaan en gebruiken van deze persoonlijke informatie tijdens het sollicitatieproces. Daarnaast moeten jonge werknemers worden geïnformeerd over hun rechten met betrekking tot privacybescherming en moeten er mechanismen zijn om eventuele schendingen van privacy aan te pakken.

- Toename van administratieve lasten: jonge werknemers zouden extra stappen moeten ondernemen om het vereiste uittreksel te verkrijgen en aan te leveren bij potentiële werkgevers, wat kan leiden tot meer administratieve lasten en tijdinvestering.

2. Impact op grondrechten

Het ontwerp van decreet heeft geen impact op de grondrechten en op het gelijkheidsbeginsel. Het ontwerp van decreet heeft geen impact op de rechten op bijstand die zijn opgenomen in beide decreten.

Voor wat betreft de gegevensverwerking zijn privacy en gegevensbescherming rechten van onze klanten. Onze klanten hebben net zoals de samenwerkende organisaties toegang tot de applicaties van het VAPH. Klanten hebben inzage wie hun gegevens kan raadplegen. Hierbij biedt het VAPH transparantie.

Voor wat betreft het uittreksel uit het strafregister heeft het opvragen een impact op de privacy. Het is belangrijk dat werkgevers de verstrekte informatie vertrouwelijk behandelen en alleen gebruiken voor legitieme doeleinden die verband houden met het sollicitatieproces.

Om de privacy van jonge werknemers te beschermen, is het essentieel dat er duidelijke richtlijnen worden vastgesteld met betrekking tot het verzamelen, opslaan en gebruiken van deze persoonlijke informatie tijdens het sollicitatieproces. Daarnaast moeten jonge werknemers worden geïnformeerd over hun rechten met betrekking tot privacybescherming en moeten er mechanismen zijn om eventuele schendingen van privacy aan te pakken.

3. Budgettaire impact

Voor wat betreft de gegevensverwerking is de budgettaire impact beperkt tot de operationalisering, inclusief de ICT-kost.

Voor wat betreft de toelidingsprocedure werd op basis van de terbeschikkingstellingen in de prioriteitengroepen in 2022 de meeruitgaven ten opzichte van het toegewezen budget berekend. De meerkost voor het reserveren van de geobjectiveerde budgetcategorie binnen de reguliere toelidingsprocedure wordt geraamd op ongeveer 3,5 miljoen euro op jaarbasis. Deze meeruitgaven zullen worden opgevangen binnen de middelen die beschikbaar zijn voor het ter beschikking stellen van persoonsvolgende budgetten aan meerderjarige personen met een handicap.

Voor wat betreft de samenloop van administratieve en gerechtelijke procedures is er geen budgettaire impact.

4. Impact op lokale en provinciale besturen en op Brussel

Het voorontwerp van decreet heeft geen bestuurlijke impact op de lokale en provinciale besturen en op Brussel.

Implementatie

Het decreet treedt uiterlijk in werking op 1 januari 2026. De bepalingen over de gegevensverwerking en de controle van het uittreksel uit het strafregister treden evenwel al in werking op de tiende dag na bekendmaking ervan in het Belgisch Staatsblad. De Vlaamse Regering krijgt delegatie om voor de artikelen die de toelidingsprocedure en de samenloop betreffen, een vroegere datum van inwerkingtreding te bepalen.

C. Totstandkomingsprocedure

Het taalkundig en wetgevingstechnisch advies werd verleend op 15 december 2023.

Het JoKER-advies werd verleend op 20 december 2023.

Advies van de Raad van State

D. Bevoegdheid van de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaamse Gewest

Dit voorontwerp van decreet regelt een gemeenschapsaangelegenheid.

II. Toelichting bij de artikelen

Artikel 1 bepaalt dat het decreet een gemeenschapsaangelegenheid regelt.

Artikel 2 definieert een aantal begrippen uit het ontwerpdecreet.

Artikel 3 heft de huidige bepalingen omtrent de gegevensverwerking op.

Artikel 4 voegt een artikel 11/1 in. Daarmee wordt de verwerking van persoonsgegevens door het agentschap en samenwerkende organisaties geregeld. Er wordt in dit artikel gespecificeerd welke persoonsgegevens het agentschap en de samenwerkende organisaties verwerken, van welke personen ze persoonsgegevens verwerken en voor welke doeleinden.

Het artikel regelt ook de maximumtermijn voor het bewaren van de gegevens.

Het behoud van persoonsgegevens van overleden personen voldoet aan de relevante wet- en regelgeving, inclusief de Europese Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) en nationale privacywetgeving. Het behoud van deze gegevens is in lijn met de bestaande regelgeving met betrekking tot gegevensbescherming en heeft geen impact op de privacy van individuen.

De maximumtermijn betreft een afwijking van artikel III.87, §1/1, vierde lid, 7°, van het Bestuursdecreet van 7 december 2018 zowel wat betreft de maximumtermijn als wat betreft de datum waarop de termijn begint te lopen.

Het behoud van gegevens gedurende 100 jaar draagt bij aan wetenschappelijk onderzoek, waardoor onderzoekers trends en patronen kunnen analyseren met betrekking tot handicaps en gerelateerde aandoeningen. Het ondersteunt historisch, sociaal en medisch onderzoek, en bevordert het begrip van handicaps over generaties heen. Het is in dat kader belangrijk om de effectieve persoonsgegevens bij te houden omdat anders koppelingen voor onderzoeken met andere beleidsdomeinen of sectoren niet meer mogelijk zou zijn.

Langdurige opslag van gegevens maakt ook langetermijnstudies en -analyses mogelijk, wat van onschatbare waarde is voor de academische gemeenschap en beleidsmakers. Het stelt onderzoekers in staat om trends en veranderingen in de handicapsituatie in kaart te brengen, wat op zijn beurt kan leiden tot verbeteringen in de zorg en ondersteuning voor personen met een handicap. Een periode van 100 jaar biedt tevens de mogelijkheid om langetermijntrends en patronen te identificeren in de manier waarop handicaps zich ontwikkelen, en welke zorgtrajecten daaraan gekoppeld zijn. Door het bijhouden van de gegevens, zijn we in staat om voor lange periodes de zorgverleningstrajecten van mensen in kaart te brengen. Dit kan helpen bij het begrijpen van de evolutie van handicaps en het nemen van gepaste maatregelen om de zorg en ondersteuning voor personen met een handicap te optimaliseren.

Het monitoren van de effectiviteit van interventies en beleidsmaatregelen op de lange termijn is essentieel. Een periode van 100 jaar maakt het mogelijk om de langetermijneffecten van verschillende benaderingen te meten en het beleid voortdurend aan te passen voor optimale resultaten.

Het behouden van gegevens over een langere termijn biedt ook de mogelijkheid om de invloed van contextuele en netwerkfactoren op de levensloop van personen met complexe problematieken te onderzoeken. Er is een groeiende groep aan personen met een handicap met complexe problematieken, waarbij steeds vaker mensen met zware zorgnoden, ook door andere problematieken naast handicap; zoals psychiatrische problemen en/of gedragsstoornissen, complexere medische problematieken of problemen in de thuissituatie zich aanmelden bij het VAPH.

Tot slot vergemakkelijkt het behouden van gegevens over een lange periode een langdurige samenwerking met de internationale onderzoeksgemeenschap. Dit kan leiden tot waardevolle uitwisselingen van kennis en best practices op mondiaal niveau.

De startdatum van de bewaartermijn vermeld in het bestuursdecreet is geënt op de gebruikelijke bewaartermijn voor medische gegevens. Medische gegevens moeten dan ook tot 30 jaar na het laatste patiëntencontact worden bewaard.

Personen die erkend worden als persoon met een handicap kunnen levenslang ondersteuning vragen aan het agentschap. Die ondersteuning kan permanent zijn bijvoorbeeld via de toekenning van een persoonsvolgend budget, maar kan ook periodiek zijn, zoals de tussenkomst voor individuele materiële bijstand (bv. woningaanpassingen). Individuele materiële bijstand kan namelijk levenslang worden toegekend op voorwaarde dat de persoon reeds erkend is als persoon met een handicap voor de leeftijd van 65 jaar en als de bijstand verband houdt met een handicap die ze hadden voor de leeftijd van 65 jaar.

Het is belangrijk voor het VAPH om een historiek te bewaren van de ondersteuning waarvoor reeds een tussenkomst werd verleend. Ook voor de persoon met een handicap is het belangrijk dat, in geval van periodieke ondersteuning, kan geverifieerd worden dat hij al erkend was als persoon met een handicap, voor welke handicap en in het verleden reeds bepaalde ondersteuning heeft genoten.

Bovendien hebben sommige hulpmiddelen een referentetermijn van 30 jaar. Dit zou inhouden als men na 30 jaar een vervanging van het hulpmiddel vraagt, het VAPH niet meer kan verifiëren dat er al een aanvraag en tussenkomst is geweest.

Om die reden is het belangrijk de startdatum van de bewaartermijn te bepalen op de datum van het overlijden van de persoon met een handicap en niet op de

datum van de laatste tussenkomst. Zoniet zou relevante informatie voor de beoordeling van de vraag tot ondersteuning verloren gaan.

Artikel 5 voegt artikel 11/2 in en regelt welke organisaties toegang hebben tot persoonsgegevens van het agentschap voor personen met een handicap die zich tot hen wenden.

Artikel 6 voegt een artikel 11/3 in dat het gebruik van het rijksregister regelt en specificiert van welke personen het rijksregister wordt gebruikt door het agentschap en door de samenwerkende organisaties in het kader van de uitoefening van hun opdrachten en taken van het agentschap.

Artikel 7 voegt een nieuw lid toe aan artikel 16 van het decreet dat het proces van vraagverheldering niet langer verplicht maakt maar wel sterk aanbevolen. Er wordt namelijk geopteerd om de aanvraagprocedure te vereenvoudigen en het ondersteuningsplan niet langer als verplichte stap in de aanvraagprocedure te voorzien. Dit neemt echter niet weg dat een proces van vraagverheldering een grote meerwaarde is voor de persoon met een handicap. Alvorens een vraag naar een PVB wordt ingediend, kan de persoon een proces van vraagverheldering doorlopen om te bepalen welke ondersteuning nodig is om het leven te leiden zoals men dat zelf wil. Door in te zetten op netwerkversterking en vraagverheldering en door inclusieve ondersteuningsmogelijkheden te verkennen, kan een persoon geïnformeerd kiezen om al dan niet een vraag naar een PVB op te starten. Tijdens het proces van vraagverheldering wordt er in de breedte nagedacht over zelfregie, ondersteuningsnaden, inclusief leven en de relatie met het netwerk, vertrekkend vanuit het model van de concentrische cirkels. Vraagverheldering is een proces dat op eender welk moment in het leven van een persoon een plaats kan krijgen en moet een constante zijn doorheen het ondersteuningstraject.

Artikel 8, 9 en 10 passen de artikelen 17, 18 en 18/1 van het decreet aan. In het kader van de nieuwe toeleidingsprocedure wordt afgestapt van de opmaak van een ondersteuningsplan PVB als administratief en statisch document als onderdeel van de budgetbepaling. Dit houdt in dat de aanvraag dus niet langer zal gebeuren door het indienen van een ondersteuningsplan maar door het indienen van een aanvraagformulier.

De nood aan zorg en ondersteuning wordt niet langer enkel vanaf een bepaalde grens in kaart gebracht met een instrument voor de inschaling van de zorgzwaarte maar zal steeds in kaart worden gebracht met een instrument voor de inschaling van de zorgzwaarte. Het toekennen van een budget zal dan ook nog enkel gebeuren op basis van de inschaling van de zorgzwaarte.

Artikel 11 legt de verplichting op aan voorzieningen die belast zijn met de ondersteuning van personen met een handicap om bij de aanstelling van elke nieuwe medewerker het goed en zedelijk gedrag van de betrokkene in de omgang met personen met een handicap te controleren. Die controle zal gebeuren door het opvragen van een uittreksel uit het strafregister op grond van artikel 595 van het Wetboek van Strafvordering (model 595), dat op het ogenblik van het voorleggen maximaal één maand oud is. Verder regelt dit artikel ook welke persoonsgegevens van het uittreksel uit het strafregister mogen worden verwerkt, wie de verwerkingsverantwoordelijke is, dat zij passende maatregelen moeten treffen voor de beveiliging van deze persoonsgegevens en hoe lang deze persoonsgegevens mogen worden bewaard.

Artikel 12 regelt de samenloop tussen administratieve en gerechtelijke procedures.

Artikel 13, 14 en 15 passen artikel 2, 8 en 13 van het decreet van 25 april 2014 aan naar aanleiding van de aanpassing van de toelidingsprocedure. Zo wordt in artikel 2 de definitie van ondersteuningsplan opgeheven. In artikel 8 wordt de voorwaarde van het beschikken over een goedgekeurd ondersteuningsplan om aanspraak te maken op een budget voor niet-rechtstreeks toegankelijke zorg en ondersteuning opgeheven en wordt in artikel 13 de vermelding van het ondersteuningsplan opgeheven.

Artikel 16 heft het Koninklijk besluit van 30 januari 1995 tot regeling van de toegang tot informatiegegevens en van het gebruik van het identificatienummer van het Rijksregister van de natuurlijke personen in hoofde van het Vlaams Fonds voor de sociale integratie van personen met een handicap op.

Artikel 17 regelt de inwerkingtreding. Het decreet treedt uiterlijk in werking op 1 januari 2026. De bepalingen over de gegevensverwerking en de controle van het uittreksel uit het strafregister treden evenwel al in werking op de tiende dag na bekendmaking ervan in het Belgisch Staatsblad. De Vlaamse Regering krijgt delegatie om voor de artikelen die de toelidingsprocedure en de samenloop betreffen, een vroegere datum van inwerkingtreding te bepalen.

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Matthias DIEPENDAELE

De Vlaamse minister van Welzijn, Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke Kansen,

Caroline GENNEZ

...